

dam modo videaris ; ita prompte et copiose non tam liberos de quaque re tractantes indicas, quam ipsis etiam de rebus sermocinatis et disseris. Postquam vero Romanam accitus, ad eminentissimum illud, unde toti Ecclesie præfulges, fastigium evectus es, quo te non antiquissimæ ac celeberrimæ tuæ familiæ nobilitas, non officia (his enim commendationibus, quæ tibi in Patrum doctrina apprimè instructo nequaquam probantur, nihil indigni) sed tua in Christianam rempublicam merita promoverunt ; postquam, inquam, hoc in dignitatis gradu locatus es, etsi pluribus, quam unquam antea, publicis curis sis assidue distentus ; non tamen propterea valedixisti penitus litteris, sed veterem morem retinens, in bibliotheca et in lectione frequens es, nihilque jucundius tibi accidit, quam de libris, et humanioribus, eruditis, sacrisque disciplinis cognoscere et scribere. Hæc itaque omnia fuerunt in causa, cur nos hanc S. Zenonis editionem tibi nuncupandam duxerimus, sperantes fore, ut tu pro tam præclaro in optima studia ac libros præsertim antiquos amore munus hoc suscipias libentissime, et te patronum ejusmodi exhibere

velis, qui et præ auctoritate patrociniū eidem accommodes, et præ doctrina legens atque intelligens auctorem antiquum, disertum, elegantissimum, patrociniū quoque rationem, si occasio incidat, sis allaturus. Unum illud nos haud modicum sollicitus habet, non auctorem solum, de cujus probatione nihil ambigimus, sed ea pariter, quæ pro eodem sive vindicando, sive illustrando adjecta a nobis sunt, te lectorem et judicem esse nactura. At cum hoc in metu nos recreat et reficit humanitas tua, præclaraque illa indoles, quæ præstantibus quidquid possunt, animos acuit, opem et subsidium exhibet ; tum vero quæ pro infirmitate nostra ad S. Antistitis vindicias vel explicationem huic editioni deerunt, ea per te pro summa peritia tua posse cognosci et suppleri nihil dubium est. Accipe igitur, Eminentissime Princeps, hoc quod tibi exhibemus opus, obsequi nostri et devinctissimæ in te voluntatis testem ; idemque si minus ex nostro, certe ex auctoris nomina ac meritis dignum est, quod sicut olim Sixto V, summo pontifici, cui primo dicatum fuit, ita nunc tibi cardinali Amplissimo approbetur.

[IX-XXVI] BALLERINIORUM PRÆFATIO.

I. Inter antiquos Ecclesie Patres, quorum pauca quædam opera ad nos pervenerunt, perpauca admodum sunt, qui viris doctis ac eruditis æque laudentur ac S. Zeno episcopus Veronensis, in cujus Sermonibus alii eloquentiæ vim ubertatemque dicendi admirantur, alii latinæ elocutionis puritatem prædicant ac elegantiam, plerique vero omnes acumen ingenii, antiquitatem, gravitatem, pietatem, ac sententiarum doctrinæque præstantiam commendant. At vero criticis ad vivum omnia et singula resecantibus, nemo unus est omnium, cujus operibus (ad auctorem præcipue statuendum quod pertinet) tot difficultates objectæ fuerint, quot adversus eorundem Sermorum collectionem hinc atque hinc eductas et propositas legimus : adeo ut, aliquot licet eruditi in iis dissolvendis naviter laboraverint, tamen non solum nihil potuerint conficere, sed conficiendi etiam quidpiam, quod ratum sit, spem aliis fere omnem præcidisse videantur. Id autem (quod hactenus nemini in suspicionem venisse deprehendimus) ex accurate editionis defectu originem ducit. Proderunt quidem Zenonis tractatus primum Venetiis an. MDVIII, ex vetustissimo codice, quem jamdiu ante in Episcopi Veronensis bibliotheca Guarinus vir celeberrimus nactus fuerat ; hæc enim in fronte ejus editionis leguntur : *Eximii et excellentis viri præclarissimi doctoris sancti Zenonis episcopi Veronensis sermonum elegantissimorum ad populum, excerptorum ex vetustissimo volumine Veronæ a Guarino Veronensi viro eloquentissimo in episcopi Veronensis bibliotheca reperto. In tres illa dispersa libros fuit, quorum primus sermones complectitur XVII, qui sunt de virtutibus et vitiis ; secundus sermones XXXVIII, qui sunt de rebus*

Veteris Testamenti ; tertius sermones L, de rebus Testamenti Novi : in hanc enim rationem, suam quisque liber inscriptionem præfert. Subjectæ porro in eadem editione Zenonis tractatibus homiliæ S. Cæsarii Arelatensis, et alia quædam pauca : hæc autem mox clausula appenditur nobis nequaquam mittenda, cum verum editionis prodat auctorem, Guarinum a multis, qui ipsam editionem ob raritatem non viderant, perperam existimatum, nihilominus atque eum ante annos ferme quinquaginta obiisse aliunde constare potuerit : Ad laudem et gloriam summæ et individuae Trinitatis, et beatissimæ Virginis Mariæ, et beatorum pontificum Zenonis et Cæsarii et omnium sanctorum, sermones in hoc volumine positi, et nunquam alias impressi, solertissime recogniti, et studiosissime per venerabilem Patrem Albertum Castellanum Ordinis Prædicatorum correcti, ac per Magistrum Jacobum de Leuco impensis Domini Benedicti Fontana Venetiis diligentissime impressi anno Domini MCCCCLXXIIII, die XXIV januarii feliciter expliciunt. Hæc autem editio suscepta statim a multis, quandiu non accurate perpensa fuit. At cum Sixtus Senensis Bibliothecam elaboraturus, in qua de singulis ecclesiasticis scriptoribus judicium tulit, editos Zenonis sermones ad calculos revocavit, tot difficultates eduxit, ut de editionis defectu nihil suspicatus, Zenonem ab ecclesiasticorum auctorum albo expungendum contenderit. Etenim cum ea editio tractatus aliquot aliorum Scriptorum inter Zenonianos insertos ac intermixtos exhibeat, ita ut non solum nihil discriminis afferat, quo alteri ab alteris internosci queant, sed omnes etiam peræque pro Zenonis scribitur vendit, uno excepto, qui S. Gaudentii Brixiani episcopi nomine prænotatur

vehemens, seu potius evidens, quod pro quibusdam a Zenone abjudicandis sermonibus subolevit argumentum, causam satis æquam præbuit, ut cæteris quoque omnibus in dubium vocatis, ea moveretur quæstio, utrum S. Zeno Veronensis fuerit vere scriptor aliquorum sermonum inter scriptores ecclesiasticos recensendus, seu *cujusnam vere sint opera sancti hujus nomini adscripta*, ut P. Mabillonius loquitur in Elencho præcipuarum difficultatum sæculi 19, quas eximio operi *de studiis Monasticis* subjecit.

II. Hæc quidem editæ primum a Sixto Senensi, et dein ab aliis, qui in ejus transierunt sententiam, susceptæ atque inculcatæ difficultates ut diluerentur ab iis, qui pro S. Zenonis gloria laborabant, alia subinde ejusdem editio sub cardinali Augustino Valerio Veronensi antistite præstantissimo Veronæ curata fuit anno MDLXXXVI, quam Raphael Bagata et Baptista Perettus auctores aliis operibus noti ad *codicis vetusti*, quem ter in præfatione appellant, exemplar alicubi emendatum, vindiciis satis fuis præmuniendam putarunt: eaque mox in quatuor Bibliothecæ Patrum editionibus, at negligentius aliquanto, repetita fuit, ac tandem separato volumine enucleatius recusa Patavii an. MDCCC. At multa licet pro vindiciis scripta fuerint, cum tamen ipsa in editione præter alium sermonum ordinem, quo isti in duos libros distributi cernuntur, nihil occurrat novi, sed omnes tractatus æque sint perturbati, permisti, ac pro Zenonianis dividendi, ii etiam, quos alienos esse Sixti argumenta manifestum fecerant: quæcumque in tam malæ causæ patrocinium dici potuere, non solum nihil profecerunt, sed ad indignationem potius extimularunt non nullorum animos, causamque ipsam, quæ imbecillibus valde argumentis suffulciri ac sustentari debuit, imbecilliozem multo deterioremque esse, quam antea fuerat, aliquibus persuasere. Ad difficultatum porro cumulum hac in editione accessit etiam tempus, quo S. Zenonem floruisse editores statuerunt: quod cum aliquot sermonum testimoniis adversetur manifeste, pro sedandis repugnantium criticorum animis, eos in majora dissidia exacerunt. His omnibus ad quæstionem de Auctore pertinentibus adde alia non nulla, quæ ad editionis ipsius decus extenuandum non minimum conferunt. Vetus codex, quem ter in præfatione appellatum notavimus, idem ille videtur, quem inter testimonia *vetustum D codicem manuscriptum monasterii sancti Zenonis* editores vocant, cum ex eodem Anonymi fragmentum *de Veronæ laudibus* proferunt. Hic autem codex in ejusdem Monasterii bibliotheca hactenus custoditus, præter quam quod recentioris multo est ætatis (scriptus enim fuit sæculo xv), editoribus adeo modico usui fuisse deprehenditur, ut pauca quædam loca, quæ in prima editione erant corruptissima, emendare contenti, in aliis non solum nihil confecerint, sed cum eam sibi edendi rationem imitandam præstituerint, qua usi fuerant ii, qui sub auspiciis Sixti V, S. Ambrosii opera nuper ediderant (hæc autem cujusmodi fuerit, omnibus doctis viris jam notum est atque ex

novissima S. Ambrosii editione cognosci potest), et ipsius codicis et primæ editionis fidem in non nullis deserendam putarint, ut ex adnotandis suo loco palam fiet. Hinc ergo in Veronensi editione ac cæteris inde derivatis præter confusam perturbatamque alienorum tractatum cum Zenonianis missionem, arbitraria aliquot locorum interpolatio, nemini cæteroque, quod hactenus viderimus, ob primæ editionis raritatem observata, plurimum offendere debet. Tandem alia cum primæ, tum reliquis editionibus communia identidem incidunt, quæ etsi ad Auctorem dignoscendum, vel editores reprehendendos, si quidem in culpa non fuerint, nihil pertineant, tamen accuratæ editionis commendationi plurimum detrahunt, aliquot nimirum errata non levis momenti, quæ cognoscere facile est, corrigere ex auctoris mente difficillimum, luxationes non paucæ, quæ nunc obscuram, nunc mancam et forte etiam alienam ab auctore sententiam referunt; ut proinde dici jure possit, inter tot editiones, quæ Zenonis nomen præferunt, nullam hactenus prodiisse, quæ Zenonis editio vere sit ac appellari debeat.

III. His omnibus ut remedium afferretur, nova paranda fuerat editio, in qua, ut accuratarum editionum ratio postulat, separatis alienis a genuinis Zenonis sermonibus, suppletis lacunis, mendis correctis sancto Episcopo sua opera redderentur, et auctoritas vindicaretur. Nos itaque editionem id generis a doctis jamdiu expetitam, et S. Zenonis honori in integrum restituendo pernecessariam parare, ante aliquot annosolvebamus in animo: at cum in rebus ejusmodi sine manuscriptis confici nihil possit, inter legendum autem in notitiam venissemus antiquissimi codicis, quem Remensium Benedictinorum bibliothecæ ante annos ferme nongentos ab Hincmaro episcopo dono datum, P. Ruinartius in acta S. Arcadii, et P. Constantius in Veterum Codicum vindiciis pag. 293, ac in editione Hilarii pag. 463 editionis Veronensis, alique etiam alibi commemorant: illud cogitavimus, quæcumque diligentia in aliis recentioribus quidem multo manuscriptis libris a nobis collocaretur, eam nihili, vel minimi habitum iri, si tam antiquum codicem orbi litterario jam notum præteriret. Itaque tamdiu a præconcepto opere duximus supersedendum, quoad ejus codicis consulendi et conferendi copia per aliquem fieret. Interim contigit, ut Marchio Scipio Maffei totius litterariæ reipublicæ decus clarissimum, eruditum iter in Galliam susciperet. Hanc ergo occasionem peropportunitati in spem venimus fore, ut ille codex quam diligentissime conferretur cum editis, indeque variante lectiones ac cætera notatu digna describerentur. Itaque litteratus ille eximius omniumque politorum artium ac disciplinarum fautor præstantissimus, ac S. Zenonis apprime studiosus, cui nostrum consilium maxime probabatur, cum Lutetiam Parisiorum accessisset, egit statim cum docto et pernobili viro Joanne Levesques de Burigny; is autem cum D. Francisco Mailleser a Bibliotheca Remensis monasterii, ut eum codicem

liceret inspicere; et cum ejus legendi perhumanissime facta fuisset facultas, Maffei noster, eodem Joanne collationi opem ferente, variantes lectiones aliaque considerationi digna summa cum diligentia e codice descripsit, ac ut primum Veronam repetiit omnia nobis communicavit, et ut operi tandem manus imponeremus, acriter impulit. Dici vix potest qua alacritate depositum ac ferme abjectum jamdiu opus statim suscepimus. Alios codices, qui etsi recentiores, non nihil tamen adjumenti sæpissime afferunt, mox hinc atque hinc exquirendos, et cum editis conferendos curavimus; fortunateque accidit, ut multis huic editioni faventibus, alios octo non infimæ plerumque notæ libros præter omnem spem collatos acceperimus variis ex partibus, qui cum magnum huic editioni decus addituri sunt, tum nostrum in ea naviter elaborandi studium incitarunt. Hic autem antequam dicimus, quid per nos præstitum sit, de ipsis codicibus, ut omnes eruditi hisce in operibus desiderare solent, dicenda sunt aliqua: cumque inter hos antiquissimus Remensis totius fabricæ futurus sit veluti basis ac fundamentum, accuratorem ejus descriptionem in primis exhibendam nobis esse intelligimus.

IV. Liber est membranaceus in folio parvo paginarum 140, caractere ad typographicum accedente scriptus, ac duplici manu, quarum altera totum librum primum, et item secundum usque ad tract. xxx, latioris diametri litteris descripsit, altera vero litteris diametri paulo angustioris reliquos tractatus undecim subjecit. Primo folio majusculis et grandioribus litteris hæc verba inscripta leguntur: *Hincmarus Archiepiscopus dedit Sancto Remigio*: ita tamen ut duo prima verba inscripta fuerint ad unius paginæ vacuæ calcem, tria vero reliqua ad calcem alterius, quæ e regione posita et scripta cernitur; eademque formula eodem caractere ac in eadem rationem quater repetita alibi legitur, nimirum ter in operis decursu, postremum in fine. In fronte libri recentiori manu et minoribus litteris hæc scripta apparent: *Liber Sancti Remigii Remensis vol. xxxi*, et dein alia, ac forte vetustiori manu: *Librum Sancti Remigii qui ei abstulerit, anathema sit. Præcedit sermo venerabilis Coronati notarii de Vita S. Episcopi et Confessoris Zenonis*, quam inter monumenta dabimus; et in hujus fine altera posteriorique manu additum: *Translatio ejus restat*: quæ verba translationem corporis S. Zenonis nono sæculo ineunte peractam, nec a Coronato in vita descriptam insinuant. Sequitur inscriptio Zezoniani operis his verbis: *Tractatus S. Zenonis Veronensis Episcopi*. Tractatus autem in duos libros dispertiti sunt, præfixa singulis tractatum tabula. Primus continet tract. 62, secundus autem 41, ex quibus undecim postremi alio minoris diametri caractere ab alio posteriori scriptore subjecti fuere, ut nunc nuper monuimus. Tituli autem majusculo rubroque caractere depicti sunt. In fine autem codicis memorata notatio litteris majusculis expressa legitur: *Hincmarus archiepiscopus dedit*

A S. Remigio. Hæc descriptio codicis.

V. Nunc de codicis antiquitate et præstantia ut non nulla animadvertamus, rubricas quasdam marginales aliquot tractatibus antiqua, sed secunda manu appositæ considerare maxime interest, quæ etsi suis quæque locis in subjectis adnotationibus recitabuntur explicabunturque, earum tamen hic catalogum oculis objicere, et gratum lectoribus, et nostro consilio perutile futurum putamus. Hæ nimirum ejusmodi sunt, ut eum codicem, antequam in Hincmari Remensis manus veniret, ad Ecclesiam Veronensem pertinuisse, ejusque in usu inter publica ecclesiastica officia jamdiu fuisse exploratum faciant, quod ad commendandam hujusce codicis antiquitatem, originemque præstantissimam demonstrandam plurimum confert. Eas autem notas non pro tractatum, quibus affixæ sunt, serie, sed pro festorum ac feriarum, in quibus aliquot Zenonis tractatus inter sacra officia recitandi notantur, ordine describemus, indicatis tractatibus, quibus easdem suo loco subjectas et commentariis illustratas invenies.

Tractatus III, lib. II, hæc ad marginem habet: *In Natali Domini fratribus legenda in cubiculo post diaconorum ingressionem ante pontificem.*

Tractatus XIII, lib. I: *In octava Domini, pontificis nona lectio.*

Tractatus LXXII, lib. II: *Sabbato primo primi mensis coram Pontifice ante processionem recitanda.*

Tractatus XXX: *In primo symbolo in ambone a pontifice pueris recitanda.*

Tractatus XXXVI: *Recitanda pueris ante baptismum a pontifice.*

Tractatus XXXVIII: *In pascha pueris post baptismum a pontifice recitanda.*

Tractatus LV: *In paschate coram pontifice in cubiculo recitanda post diaconorum ingressionem ipso die paschatis.*

Tractatus XLV: *Recitanda in conventu a diacone ipso die paschæ coram pontifice, postquam ipse cum diaconibus a cubiculo descenderit et sederit, correctis secundum morem malis cum pace præstita dicente pontifice: Surrexit Christus. &c. aliis: Et ill.*

Tractatus XLIV: *A subdiacono in ambone recitanda, dum cum fratribus pontifex in conventu sederit.*

Tractatus LII: *Secunda feria paschatis in conventu fratribus coram pontifice recitanda ante stationem.*

Tractatus XLIII: *Ad S. Stephanum ad martyres secunda feria paschæ legenda in ambone, antequam pontifex consignationem sancti Spiritus celebrare incipiat.*

Tractatus L: *Tertia feria paschæ in conventu fratribus coram pontifice recitanda ante stationem.*

Tractatus LI: *In paschate quarta feria in conventu fratribus, etc., ut in superiori rubrica.*

Tractatus XLVII: *Quinta feria paschæ in conventu, etc., ut supra.*

Tractatus XXXV: *Recitanda pueris ante baptismum a pontifice in Pentecoste.*

Tractatus LXX : *In festivitate Sanctorum Firmi et Rustici fratribus recitanda.*

Ex his rubricis per-picuum sane fit, Remensem codicem ad usum publicum fuisse alicujus Ecclesiæ, ut statis quibusdam diebus sacra lectio in sacris cœtibus habenda exinde peteretur. Ecclesiam autem, cui ille usui fuit, non aliam esse quam Veronensem, præter conjecturam, quæ ex ipso Zenone ejusdem urbis episcopo duci potest, duæ præsertim rubricæ demonstrant, altera in tractatum XLIII, lib. II, ubi memoratur ecclesia *S. Stephani ad Martyres*, altera in tractatum LXX, ubi *festivitatis SS. Firmi et Rustici* fit mentio; quæ duo simul juncta Veronensi ecclesiæ unice conveniunt, in qua celebris et antiqua est ecclesia *S. Stephani ad Martyres*, et sanctorum martyrum *Firmi et Rustici*, quorum corpora hic requiescunt, festus dies solemniter colitur, ut in observationibus ad easdem marginales rubricas suo loco fusius docebimus. Patet igitur codicem hunc Veronensis Ecclesiæ jamdiu inservisse, antequam Hincmarus eo potiretur. Hinc autem antiquitatem ejusdem codicis colligere licet. Si enim hic codex ante Hincmarum in usu fuit Veronensis Ecclesiæ, jam etiam archiepiscopi ætate antiquiorem fuisse palam est; neque enim codici, qui in Hincmari gratiam recens transcriberetur, eas rubricas marginales alia manu apponere necesse fuisset, uti sane appositæ aliis in codicibus non leguntur. Itaque aliquo saltem sæculo ante Hincmari ætatem idem codex videtur fuisse scriptus, ut proinde ad sæculum saltem octavum pertinere jure credatur: et hinc forte post S. Zenonis vitam a Coronato Notario scriptam translationis ab eo ommissæ fit mentio illis verbis: *Translatio ejus restat*; quam additionem cum secunda, sed antiqua tamen manu, sæculo nono ineunte, cum vix peracta fuisset translatio, et antequam codex in Hincmari manus veniret, Verone appositam satis credibile est; tum vero ipse codex prima manu octavo saltem sæculo exaratus dici debet. Cum porro hac in ecclesia, in qua S. Zeno sedit, tanto usui fuerit; maxima profecto cura ex exemplaribus antiquioribus exscriptus credendus est, quod præstantiam ejusdem cum tanta antiquitate conjunctam maxime commendat. De antiquissimo Remensi codice hactenus. Nunc de reliquis singillatim quidem, sed brevius.

VI. Cum apud Jacobum Philippum Thomasinum in Biblioth. Veneta mss. pag. 57 mentionem nacti essemus codicis Zenoniani, qui in bibliotheca Clericorum Regularium Tolentinatum, uti Venetiis vocant, servabatur, rem indicavimus Jo. Francisco Seguierio Nemausensi, indiviso illi Marchionis Maffei in litteratis itineribus comiti, qui cum nuper ea in urbe esset, open ferente P. Francisco Berlendis clerico regulari ejusdem loci, illum cum editis diligentissime contulit. Membranaceus codex est pulcherrimique characteris, quique ad XIII circiter sæculum pertinere putatur. Lectiones ad Remensem multum accedunt; et a librario minus perito et indiligenti scriptus apparet, cum, eadem voce alicubi recurrente, frequentes saltus occurrant. Hoc porro codicis initium est: *Capitula libri primi Sanctissimi Zenonis hujus alme civitatis Veronæ Episcopi et Doctoris eximii.* Vox hujus ipsum codicem aut scriptum Veronæ, aut a Veronensi aliquo antiquo codice derivatum prodit. Deest primi tractatus *de Pudicitia* prima pagina, et a verbis *lubrica utilitate* initium fit. In tractatum *de Patientia* uno contextu insertum est longum quatuor paginarum fragmentum ex tractatu in *Psalm. cxxviii*, quod subinde in hoc tractatu sub finem codicis descripto omittitur. Id autem ex eo videtur profectum, quod hic codex ex aliquo exemplo fuerit sumptus, in quo quaterniolum tractatus in *Psalm. cxviii*, extra suum locum transpositum, et tractatui *de Patientia* errore aliquo fuerit inligatum, ut ne id Tolentinatis manus scripti amanuensis adverterit. Equidem id ipsum plane in ms. Vaticano accidisse videbimus paulo post. Liber secundus uno eodemque caractere, quo totus codex scriptus est, additionem habet undecim illorum tractatum, quos in Remensi alia manu adjectos observavimus; et solum in his tractatus *de Livore et Invidia* divisus est in duos, quod ipsum in Vaticano deprehenditur. Hos tractatus undecim, qui ob memoratam divisionem evadunt duodecim, sequitur tractatus *de signo sanctæ Crucis*: est autem hymnus octo stropharum, quem e Prudentii longiori hymno decerptum in præfatione ad Appendicem ostendemus: et hæc additio in duobus aliis Vaticano atque Pompeiano codicibus reperitur. Tum vero secundus liber hac clausula terminatur: *Expliciunt S. Zenonis sanctissimi civitatis Veronensis Episcopi, et pastoris ipsius civitatis diligentissimi.* Hæc autem clausula in alio solum monasterii S. Zenonis manuscripto legitur. Addunt tandem in eo codice tractatus duo, qui in duobus aliis Zenonianis mss. item describuntur, alter de Vita, alter de Translatione S. Zenonis, et sunt illa duo monumenta a quodam monacho Zenoniano conscripta, quæ marchio Scipio Maffei inter alia diplomaticæ Historiæ subjecta edidit pag. 320, et utraque in mss. Pompeiano ac Zenoniano similiter præstant.

VII. In Vaticana bibliotheca quatuor S. Zenonis codices esse accepimus: at cum numeri, quibus notati sunt, non nisi duorum suppeterent, duorum tantum collationem nobis procuratam a P. Josepho Blanchinio accepimus, Vaticani 1235 et Vaticani Urbinatis 150, quos in editione S. Gaudentii indicaverat Paulus Galeardus Canonicus Brixianus, qui præterea testantibus sibi Francisco Blanchinio, et Carolo Majello Romanis prælatis eruditissimis, eos XIII sæculo scriptos affirmavit. Hos autem accurate collatos habere maxime intererat. Cum enim hi utriusque insertum habeant sermonem S. Gaudentii, qui in prima quoque S. Zenonis editione libro tertio penultimum locum obtinet (unde codicem a Guarino in episcopii Veronensis bibliotheca inventum duobus illis persimilem agnoscimus) maximum desiderium inessaret videndi, utrum illi in codicibus idem

D

tractatum ordo esset, an diversus, ac in codicibus reliquis, idque cognoscere ad controversiam hac in re potissimam non temere decidendam plurimum pertinebat. Vaticanus, quem sæculo xiii scriptum censet etiam P. Josephus Blanchinius, membranaceus est, et Veneto illo PP. clericorum regularium Tolentinatum multo emendatior, qui tamen cum eâs quatuor paginas in sermonem *de Patientia* perperam trajectas, eundemque Basilianum tractatum in duos dispersitum similiter referat, ex eodem Veneti illius codicis fonte profectus apparet. Idem cæteroqui in hoc, perinde ac in reliquis mss. exsistit tractatum ordo, et solum tractatibus undecim in Remensi alia manu sub finem descriptis, et tractatui *de signo Crucis* subijcitur, pag. 197, memoratus sermo *S. Gaudentii Briciani de Petro et Paulo*, tum pag. 198, alia additio sic: *Incipit S. Vigiliï episcopi de laudibus beatissimorum martyrum Sisinnii, Alexandri et Martyrii, quorum reliquiæ per Jacobum virum Illustrem ad Episcopum Joannem urbis Constantinopolitanæ pervenerunt.* Hæc S. Vigiliï episcopi Tridentini epistola illa est ad S. Joannem Chrysostomum scripta, quam Bollandistæ ex alio Vaticano codice 5374 ediderunt. Vaticani nostri initium hoc est: *Tractatus S. Zenonis nobilissimæ ac magnificæ civitatis hujus Veronensis Episcopi et Pistoris sanctissimi*; ex quibus is codex aut Veronensis, aut e Veronensi antiquiore olim descriptus agnoscitur.

VIII. Manuscriptus liber Urbinas 150, qui Vaticano hactenus descripto posterior aliquanto, et forte sæculo xiv exaratus P. Josepho Blanchinio videtur, membranaceus item est, ac incipit sic: *Zenonis Veronensis Episcopi Viri sanctissimi atque doctissimi sermo de Pudicitia.* Alicubi paginæ quædam desiderantur, at idem prorsus tractatum ordo, nec additio habetur *Hymni de signo Crucis*, sed hæc pag. 163 tergo sermo Sancti Gaudentii, et pag. 148 S. Vigiliï Tridentini epistola iisdem cum titulis, quos ex Vaticano descripsimus, et præterea quinque opuscula S. Hieronymi nomine inscripta, quæ partim genuini ejus sunt fetus, partim supposititi: tum hæc clausula in fine libri apposita: *Finis Operis S. Zenonis Episcopi et quarumdam aliarum rerum.* Dux hujus codicis rubricæ duobus S. Zenonis tractatibus præfixæ prætermittendæ non sunt. Prima in tractatum 44 lib. II: *Dominica III in Quadragesima, Lectio I, II, III Tractatus de Juda.* Altera in tract. 15 ejusdem lib. II: *Tractatus de Job Lectio B. Zenonis hujus Sedis Episcopi.* Cum vero ex hac postrema rubrica liquet, hunc quoque codicem ad Veronensem Ecclesiam pertinuisse, vel potius exscriptum ex aliquo vetustiore, qui eidem Ecclesiæ usui esset: tum vero ex utrisque titulis palam est, hos sermones inter sacra officia fuisse aliquando in hac Ecclesia publice lectos, idque posterius inventum, quam scilicet Remensis codicis rubricæ, quæ inter plures id generis adnotationes nihil ejusmodi referunt, exsoleverint: et hinc forte Ratherius hujus sedis episcopus ex sermone *de Juda* ter quoddam Zenonis testimonium sumpsit, ut adq-

lat. 32 in eum tractatum pluribus observabimus. Hisce duobus Romanis codicibus addendus ms. Basilicæ S. Petri in Vaticano scriptus ineunte xiii sæculo, vel ineunte xiv, signatus littera F. 33, quem cum prostremum nobis suggererit humanissime Josephus Blanchinius, nec procedente jam editione, totius operis collationem expectare per tempus liceret, aliquot solum tractatum et difficiliorum locorum variantes lectiones postulavimus et obtinimus. Cæterum idem in hoc quoque codice tractatum ordo cernitur, eadem Appendix ac in Remensi; tituli autem soli alicubi discrepant. De mss. externis satis.

IX. De Veronensibus autem ut nonnulla dicamus, inter mss. monasterii S. Zenonis ille inventus non est, quem Petrus Calo ordinis Prædicatorum ineunte sæculo xiv se ibidem vidisse in mss. Collectaneis ab Henschenio laudatis testatur. Unum tamen posteriorem aliquanto ex membranæ compactum, et scriptum, ut videtur, sæculo xv, in ejusdem monasterii bibliotheca reperimus, et idem ille est, quem editores Veronenses *vetustum* appellant, ut hac in præfatione paulo ante indicavimus. Idem in hoc codice ac in cæteris ordo, idem tractatum additorum numerus ac in Remensi, et solum tituli, seu inscriptiones tractatum alicubi variæ, cujusmodi plures in prima editione, non autem in mss. memoratis leguntur. Tractatus excipit S. Zenonis Vita et Translationis historia, quam Zenonianus monachus exaravit; deinde ea clausula, qualem in fine codicis Veneti invenimus; ac tandem aliena manu fragmentum apponitur *Rhythmi de Verone laudibus*, quem a quodam Anonymo scriptum Pipini temporibus alibi dicemus. P. Varescus ejusdem cænobii monachus et a bibliotheca codicis copiam fecit, eidemque conferendo opem impendit.

X. Alius codex chartaceus sub finem xv sæculi pessimo caractere exaratus, miscellanea quædam variorum auctorum continens, septem sermones ex aliquo codice Zenoniano excerptos primo loco exhibet, ex quibus sex Zenonem habent auctorem, alius autem ex Appendice sumptus fuit: hi autem sunt hoc ordine scripti: *De Adtende tibi*, ex Appendice; — *de Pudicitia*; — *de Continentia*; — *de Nativitate Domini*; — *de Humilitate*; — *de Jona propheta*; — *de Resurrectione.*

XI. Manuscriptus liber, quem Sparaverianum appellabimus, nobis inspectus non fuit, sed illum perceleber et nobilis vir Franciscus Sparaverius olim cum editis contulit, variantesque ejus lectiones notavit in observationibus ad Zenonis sermones, quas cum novam hujus scriptoris editionem meditaretur, sub vitæ exitum lucubravit, imperfectasque morte interceptus reliquit. Cujus ille codex fuerit, et ubi nunc sit, ignoramus; nisi forte idem ille haberi debeat, qui in Sebastiani Pisani junioris, Veronensis, episcopi, et Sparaverio cœvi libris exstitisse proditus est, nec tamen quo post ejus mortem transierit invenire licuit. Sparaverii autem codex ejusdem fere generis fuisse videtur, ac membranaceus monasterii S. Zenonis, cum easdem sæpe tractatum inscriptio-

nes præferat. Cum tamen in aliquibus discrepet, et A
diversas lectiones non nullibi exhibeat, ut in adnota-
tionibus suo loco apponendis monebimus, e diverso
exemplo descriptus satis præditur. Hujus autem lec-
tiones variantes Sparaverio debemus, ejusque ex
observationibus in fine præsentis voluminis referen-
dis illas excerptimus.

XII. Tandem recentioris quidem ætatis, sed accu-
rioris librarii codicem suppeditavit Comes Alexan-
der Pompeius, ut proinde Pompeianus appellandus
deinceps sit. Ex Pellegrinæ Familiæ stemate, quod
in fronte depictum affabre cernitur cum inscriptione
Peregrini Peregrini, ad eum hujus familiæ illustrem
virum olim pertinuisse cognoscitur, qui post medium
xv sæculum floruit, et sub idem tempus codex exa-
ratus apparet. Ordo numerusque tractatum idem ac B
in Remensi. Additur hymnus *de signo Crucis*, qui
tamen sine ulla inscriptione, uno contextu cum pos-
tremo additio tractatu prima manu scriptus, se-
cunda manu distinctus exhibetur. Præterea Vitam ac
Translationem S. Zenonis a monacho Zenoniano
lucubratas, et Anonymi Pipiniani fragmentum, ut in
ms. monasterii S. Zenonis, postremæ paginæ sugge-
runt. Mirum videri possit in præstantissima capituli
Veronensis bibliotheca, in qua tot vetusti codices
diligenter servantur, nullum S. Zenonis potuisse re-
periri; at cum alii non pauci, quos olim ibidem
existisse memoriæ proditum est, vicissitudine tem-
porum deperierint, inter hos transvolasse ms. libros
S. Zenonis nihil ambigimus. Fuisse quidem ibidem
aliquem id generis codicem non tantum conjici pos-
test ex Joanne presbytero, mansionario Ecclesiæ C
Veronensis, quem (ut pluribus adnotabimus disser-
tatione, prima c. 3, § 1) non alibi Zenonis codicem
vidisse et legisse satis probabile est; sed palam etiam
feri videtur ex editione Veneta S. Zenonis, quæ
cum codicis meminerit a Guarino inventi in *Epi-
scopii Veronensis bibliotheca*, nec alia episcopii biblio-
theca tradita sit, quam capituli cathedralis ecclesiæ,
in hac procul dubio codicem illum inventum existi-
tisse arbitramur.

XIII. Novem itaque sunt codices, quos habere
contigit, et eo utiliores fuere, quod (si Zenonianum
chartaceum excipias) omnes S. Zenonis sermones
singuli contineant, sicque sermones omnes cum octo
codicibus conferre licuit, præter tractatus aliquot, D
quorum variantes nec Basilicæ Vaticanæ codex sero
indicatus, nec Sparaverius, imperfectum opus relin-
quens, suppeditarunt. Etsi autem hi omnes codices,
non modo eundem, qui in antiquissimo Remensi
cernitur, sermonum ordinem sequantur, sed uno
etiam caractere transcriptos præferant tractatus, qui
duplici manu in Remensi exarati leguntur: nemo
tamen ex hoc Remensi tamquam ex fonte cæteros
profluxisse idcirco existimet. Imo vero cum in
Remensi præter variantes lectiones et titulos varian-
tes, aliquot identidem sententias suo quasque loco
notandas librarius per saltum præterierit, quas in
alijs manuscriptis suppletas nacti sumus; alios pro-

cul dubio codices integros et Remensi antiquiores,
ex quibus illæ supplerentur sententiæ, ab aliquo
saltem antiquo amanuensi adhibitos palam est; quod
quantum conferat tum ad collectionis hujus antiqui-
tatem probandam, tum ad ostendendum veterum
exemplarium numerum, nemo est qui non videat.

XIV. Quod si de ipsa collectionis origine valde
probabiliter conjicere liceat, quod ad multa utile fu-
turum est, eam paulo post S. Episcopi mortem, ipso
quarto sæculo exeunte vel ineunte quinto, ex schedis
ejus Veronæ relictis eductam atque expressam cre-
dimus. Auctorem quidem eam nec parasse, nec edi-
disse, sermones quidam imperfecti, repetiti, ac
mutili prorsus suadent. Una nimirum vel præcipua
apud veteres Ecclesiæ Patres cura fuit, opera adver-
sus Gentes, vel hæreticos lucubrata, aliaque historica,
catechetica, vel alijs nominibus utilia ac necessa-
ria litteris mandare et edere; de sermonibus autem,
qui a quovis Episcopo ad populum familiariter habe-
bantur, non tanta existit cogitatio, quippe quos nullis
litteris consignatos illi fere recitabant ex tempore, vel,
si committerent litteris, non tanto studio edolabant,
ut in publicum emittendos censerent. Hinc inter infi-
nitos propemodum episcoporum, quos antiquitas elo-
quentiæ etiam laude commendat, sermones, pauci ad-
modum scripti ad nos pervenere, et ex iis non omnes
ab ipsis auctoribus collecti et editi; sed quidam
in schedis relictis, alios habuere, qui illos post auc-
torum mortem colligendos et edendos curarunt. Illud
autem inter sermones collectos et editos ab ipsis
auctoribus, aut ab alijs interest, quod primi generis
sermones integri, æquales, elaborati, et perpoliti in-
veniuntur; cum nemo nihil nisi perfectum et enu-
cleatius lucubratum emittere soleat: at alterius ge-
neris orationes sæpe rudes, nonnumquam mutilæ
imperfectæque cernuntur. Itaque etsi S. Zeno pri-
mus sit Latinorum Patrum cujus sermones prodie-
runt, ut in præmio ad dissert. 2 ostendetur, ipse
tamen hanc collectionem haud parasse et edidisse
credendus est; sed quæ in usum sermonum, quos
ad populum frequentissimos habuit, post mortem in
schedis reliquit, ea ab alijs inventa, ob eximiam
Sancti viri existimationem colligenda naviter visa
sunt, idque tanta factum diligentia, ut quidquid re-
periri potuit, sive perfectum, sive minus, totum,
collectione et editione dignum judicatum sit, frag-
mentum licet exiguum esset, vel exordiolium, vel
unica etiam periodus. Quæ animadversio necessaria
omnino fuit ad vindicanda non pauca, quæ in Zeno-
nis tractatibus imperfecta, vel paucis additis, seu
mutatis, totidem verbis repetita meminimus: quæ
si ipsemet Auctor edenda cogitasset, nihil dubii est,
quin suppressisset repetita, cætera autem ad umbili-
cum perduxisset perpolissetque. Hinc etiam de cor-
ruptis non nullis locis, quibus nulli codices reme-
dium adferre potuerunt, conjectatio exoritur, id non
omnium amanuensium in eundem errorem conspi-
rantium vitio evenisse, sed quadam primi forte Col-
lectoris necessitate, qui cum omnia Zenonis, quæ-

cumque essent, etiam fragmenta, colligenda sibi A sumpsisset, idque ex schedis non nullibi deletis, vel in quibus superductæ, ut in primo exemplo fieri solet, essent voces, aut lineæ; alicubi necesse fuit exscribere, quæ non bene legerentur, vel in quibus deesset forte aliquid: quibus de rebus alicubi eundem collectorem errare, unam vocem pro alia legere, mutilum etiam sensum exhibere oportuit, quos defectus alii posteriores librarii exceperunt, ut spes nulla sit fore, ut ulli alii codices, qui forte alicubi exstant, quibusdam locis medeantur. Itaque si hac in editione pauca quædam loca minus satisfaciant, nemo id neque Auctori vitio det, ac si non ille sit disertissimus et perspicuus orator, qualem aliis ex tractatibus cognoscimus; nec nobis, qui si minus correximus, codicibus nihil opitulantis, ex arbitrio manus inferre in textum nequaquam debuimus: sed ad collectionis rationem, quam diximus, animum revocet, et æquum cum de Auctore, tum de nobis, imo etiam de ipso antiquo collectore iudicium ferat.

XV. Hinc autem cognitæ quæ ad codices pertinent, quantum nihilominus ex his profecerimus tum ad internoscendos genuinos S. Zenonis sermones a supposititiis, tum ad multa loca emendanda, variantesque lectiones insigniores in adnotationibus cuique tractatui subjectis describendas, ex dissertationibus atque adnotationibus ipsis patebit. Nunc ut de totius editionis partitione ac ordine deque aliis per nos præstitis dicamus, si primo neque codicum, neque editorum divisionem ac ordinem secuti sumus, nemo succenseat. Editorum distributionem et ordinem si essemus secuti, spuria genuinis inserta edenda fuerant; illisque separatis, minus æqualis librorum moles erat futura: ac præterea tractatum inscriptiones, quæ in editis mutatae fuerant, exactæ ad codicum fidem, alium non numquam postulare ordinem videbantur. Codicum vero seriem, quæ in omnibus eadem est, ne teneremus, ea cogitatio deterruit, quod in mss. non tantum breves tractatus cum longis admisti sint, quod non minimum videbatur offendere; sed tractatus etiam ejusdem tituli ac argumenti, qui una edendi fuerant, hac illac dispersi ac separati inveniantur, ut ne qua ratio cur id factum fuerit satis occurrat, nisi quod primus collector, quicquid quocumque ordine venit in manus, transcripsit, nulla alia in scribendo ratione sibi præstituta, quam ut omnia Zenoniana in schedis inventa referret in codicem. Igitur hac in deliberatione dubitatio non levis diu nos ancipites tenuit; cum præsertim quicquid aliam in rationem constituendum menti observabatur, exorientibus mox variis undequeque difficultatibus, displicere inciperet, nec satis tuta aperiretur partitionis atque ordinis ratio, quæ nullo ex capite laboraret. Cum vero decidendum aliquid fuerit, ea minori reprehensioni obnoxia ratio visa est, ut repetitis fere codicum inscriptionibus, quæ cuique tractatui præfiguntur, ejusdemque inscriptionis tractatibus in unum collec-

tis universos sermones divideremus in libros duos. In primum longiores tractatus coniecimus (quibus si inseruimus unum brevissimum *de Avaritia*, ideo inseruimus, quod illum a duobus ejusdem argumenti sejungere æquum non fuit) et hi sunt omnes tractatus de virtutibus et vitiis, cum quatuor aliis longioribus, quos sub finem ejusdem libri dabimus. In secundo autem libro breviores tractatus describentur, qui etsi plures numero, brevitatis tamen causa longioribus illis mole æquales fere sunt: et primo quidem ponentur qui ad Christum Deum et hominem pertinent, tum illi de Sanctis Veteris Testamenti, ac tandem tractatus de S. Arcadio, qui unus ex Novi Testamenti Martyribus a S. Zenone laudatus invenitur. Sequuntur tractatus non nulli in aliquod Scripturæ testimonium; ac postremo subjicientur Paschales multi et breves tractatus, quos præcipua admonitione omnino legenda præmuniendos censuimus. Ne quis vero codicum et editionis Veronensis, quæ vulgo allegatur, ordinem desideret, utrumque cum novo collatum distinctis tabulis ante ipsos sermones dabimus.

XVI. Duos hosce libros, qui sinceros Zenonis tractatus continent, excipiet Appendix, in quam undecim tractatus ipsi perperam adscriptos, ac suis auctoribus restitutos, quos ex peculiari præfatione cognoscere, rejecimus. *Tractatum* potius quam sermonum, ut erat in antea editis, nomen ipsis sermonibus præscripsimus, cum eam inscriptionem omnes codices constanter præferant, eaque appellatio antiquæ ecclesiasticæ locutioni propria, ac frequentius usurpata inveniatur. Etsi enim *tractatus* olim vocarentur Episcoporum collocutiones de aliquo Ecclesiæ negotio, ut liquet ex Cypriani epist. 51 et 52, apud Zenonem autem *tractatus* nonnumquam appellantur disputationes de fide per ea tempora scriptæ et editæ, ut palam fiet ex adnotatione 26 in tractatum I lib. 1; tamen sicuti *tractare* (quod est episcoporum, ut Optatus testatur libro VII in Parmenianum) a Cypriano primum epist. LVI, ac dein ab aliis frequenter accipitur pro concione habere in publicis Ecclesiæ cœtibus; ita *tractatus* vox pro episcopali concione ad populum solemnè formula invaluit, eodemque sensu passim quamplurimum antiquorum Patrum concionibus præfigitur, ut ex SS. Gaudentii, Augustini, Leonis Magni, etc. codicibus, et nonnullis etiam exactis ad fidem codicum editionibus discimus. De adnotationibus porro, quas cuique tractatui subjecimus, illud lectores præmonemus, nos nobismet haud proposuisse solummodo vel correctionum rationem adferre, vel selectas variantes lectiones apponere, vel difficiliora loca explicare, sed prospexisse etiam alia nonnulla, quæ tum ad confirmandam auctoris ætatem, tum ad Latinæ locutionis puritatem vindicandam necessaria fuerunt. Igitur in gratiam nonnullorum, qui præjudiciis aliquot jam inolitis devincti tenentur, oportuit, pares quasdam aliorum IV vel sequioris etiam sæculi Patrum sententias alicubi recitare, quibus aliquas Zenonis ser-

mulas, seu testimonia non nulla, antiquioris multo ætatis vulgo existimata, in quartum quoque, vel posterius etiam sæculum cadere probaretur. Voces, seu loquendi rationes aliquot minus usitatas, quæ exoticæ vel infimæ latinitatis videri possent, probationum, si fieri potuit, scriptorum indicatis exemplis purgare studuimus, adeo ut perpauca illæ, quas apud neminem reperimus, satis ex cæteris vindicatæ maneant, cum præsertim non omnes Romanæ et antiquæ voces in libris veterum inveniuntur. Quædam præterea non numquam attingimus, quæ cum peritis nota sint, prætereunda fortasse quispiam duxerit. Sed hunc, quisquis est, rogatum volumus, consideret, nos minus eruditis quoque, a quibus etiam Zenonis editio desideratur, debuisse consulere.

XVII. Trium porro dissertationum, quæ *prolegomena Zenoniana* conficiunt, ratio hæc est. In prima separatis genuinis Auctoris tractatibus a spuris, genuinorum defensio ac vindiciæ suppetent adversus ea quæ a criticis objecta fuerunt, simulque certa Auctoris ætas, unde difficultates potiores impactæ fuerunt, adeo luculenter, ut nobis quidem videtur, probabitur, ut nemo nisi morosus nimis iudex non sit assensurus. In altera præjectis in proœmium non

A nullis de horum tractatuum ad dogmata veterisque disciplinæ præcipua quædam capita cognoscenda utilitate et præstantia, quæ nisi opportunum ibi locum nacta fuissent, hic non erant prætermittenda, his, inquam, præjectis quædam Auctoris paulo duriores vindicabuntur sententiæ; ibique præsertim Arianae hæreseos Zenoni objecta a Petavio suspicio, explicatis nota quadam interpretatione aliquot ejus non bene hæcenus intellectis testimoniis, luculentissime diluctur, atque disjicietur. Tertia autem dissertatio, quidquid ad vitam, mortem, cultumque sanctissimi Episcopi aliquo in lumine collocandum pertinebit, quatuor capitibus proponet. Cæterorum, quæ in hanc editionem perficiendam contulimus, rationem (cum ex ipsorum lectione obvia futura sit), B ne morosiores simus, prætermittimus. Unum nunc restat, ut Joannem Bragadenum Episcopum nostrum meritissimum, et Joannem Franciscum Musellium cathedralis Ecclesiæ archipresbyterum, qui huic editioni quam maxime favorunt, eamque ex Seminarii typographia, utrorumque consilio et ope recens instituta et exstructa, voluerunt prodire, honoris causa nominemus, quos ut Deus Optimus Maximus non minus hujus Ecclesiæ, quam Rei litterariæ bono diu incolumes sospitesque conservet, adprecamur.

DISSERTATIONES

DE S. ZENONIS OPERIBUS, ACTIS, CULTU ET ÆTATE (4).

[xxxiii] DISSERTATIO PRIMA.

DE GENUINIS TRACTATIBUS S. ZENONIS ET DE EJUSDEM ÆTATE.

PROOEMIUM.

In quo variis Criticorum censuris ac difficultatibus recensitis, ac separatis subinde certo codicum indicio suppositiis tractatibus, qui potiorum difficultatum origo fuerunt, quidquid de cæteris genuinis hac in dissertatione statuendum est, proponitur.

Antequam genuina S. Zenonis opera secernimus ab iis, quæ ipsi perperam tributa fuerunt, eumque certum ipsorum auctorem statuimus: quid hac super re eruditi homines senserint, quæque eos moverint argumenta, proponendum nobis esse intelligimus. A Sixto Senensi, qui difficultates non exiguas primus objecit, cæterisque facem prætulit, exordium. Hic ergo lib. iv Bibliothecæ enumeratis sermonibus, qui in editione Veneta an. 1508 recensentur, hoc de iisdem iudicium tulit: *Constat hos sermones majori ex parte collectos esse ex diversis auctoribus, qui ducentis*

pene annis fuere posteriores. Hujus autem iudicii rationem subjiciens ait: *Nam sermones, qui psalmos a nobis enumeratos (LXXIX, C, CXXVI, CXXVII, CXXVIII, CXXIX, CXXX) exponunt, descripti sunt ex commentariis Hilarii ne verbo quidem immutato: sermo de Attende tibi una cum alia concione de Livore et invidia, quæ in eodem volumine hunc subsequitur, D. Basilii est. Cæteri vero sermones, sive magis fragmenta sermonum, ob styli diversitatem varios arguunt auctores. Sed et auctor sermonis de Continentia, qui hoc opere continetur, affirmat se a Christi ortu absuisse annis quadringentis et eo amplius. Idem porro fretus auctoritate Petri de Natalibus Equilini episcopi, qui in Catalogo sanctorum Zenonis vitam describit, nihil ambigit, quin idem Sanctus sub imperatore Gallieno floruerit; et hac in hypothesi memoratos sermones indicatis jam rationibus ab eodem abjudicandos existimavit.*

Post Sixtum Cesar Baronius, postea cardinalis, in prima Martyrologii Romani editione eadem persuasionem occupatus, adeo ut secutus Galesinii sententiam, Zenonem martyribus, qui sub Gallieno passi sunt, in eodem Martyrologio accensendum nihil du-

(1) In editione Ballerini præcedunt indices intra paginas xxvi et xxxiii contenti consuloque a nobis præmissi, ut pote nihil utilitatis nostre editioni conferentes. Enn.